

юрисдикция», «судебная компетенция», «подсудность», «подведомственность», делается попытка их разграничения. Рассмотрены принципы разграничения предметной юрисдикции специализированных судов и конструкция «коллизия юрисдикций специализированных судов».

Ключевые слова: судебная юрисдикция, судебная компетенция, подсудность.

**THEORETICAL ASPECTS OF DETERMINATION AND DIFFERENTIATION
OF JURISDICTION OF SPECIALIZED COURTS**

Silantieva E.E.

The author analyses problems of differentiation of subject jurisdiction of specialized courts, taking into account previous legislation on judiciary and judicial model according to judicial reform of 2010. Attention is paid to definition of such concepts as «judicial jurisdiction», «judicial competence», «cognizance», «justifiability» an attempt, of their differentiation is made. The author presents principles of differentiation of the subject jurisdiction of specialized courts and gives definition of «collisions of jurisdictions of specialized courts».

Key words: judicial jurisdiction, judicial competence, cognizance.

Надійшла до редакції 03.12.2010 р.

УДК 343.364

М. В. Шепітько, аспірант
*Інститут вивчення проблем
злочинності НАПрНУ, м. Харків*

**КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВА ХАРАКТЕРИСТИКА
ДІЯННЯ ЯК ОЗНАКИ СКЛАДУ ЗЛОЧИНУ,
ПЕРЕДБАЧЕНОГО СТ. 384 КК УКРАЇНИ
«ЗАВІДОМО НЕПРАВДИВЕ ПОКАЗАННЯ»**

Об'єктивну сторону будь-якого злочину необхідно розглядати крізь призму системи елементів складу злочину, а склад злочину через терміносполучення «правова модель» [3, с. 254-256]. Обов'язковою ознакою для злочинів з формальним і матеріальним складом є діяння. Проблеми його визначення постійно приділяють увагу відомі фахівці в галузі кримінального права [Див.: 1; 4; 8; 11 та ін.].

Злочин, що передбачено ст. 384 Кримінального кодексу України (далі – КК), за конструкцією об'єктивної сторони належить до злочинів з формальним складом. Це впливає з того, що законодавець під час конструювання диспозиції статті обмежився вказівкою лише на суспільно небезпечне діяння як загальну обов'язкову ознаку об'єктивної сторони злочину без посилання на наслідки й причин-

ний зв'язок. Останні не тільки не зазначені в тексті закону, але й необхідність їх встановлення не впливає із тлумачення його змісту. Опис об'єктивної сторони злочину «Завідомо неправдиве показання» здійснено в диспозиції ст. 384 КК за допомогою таких нормативних формулювань, які вказують на діяння: «завідомо неправдиве показання...», «завідомо неправдивий висновок...», «завідомо неправильний переклад...», «завідомо неправдивий звіт...». Зазначені діяння мають свій зміст, а тому можуть бути визнані одним із системоутворюючих елементів окремих складів злочинів, близьких за своєю соціальною природою, що мають ознаки як схожі, так і ті, якими вони відрізняються одне від одного. Завдяки схожості певних ознак, визначення злочинів, на які вони вказують, надані в одній диспозиції норми закону про кримінальну відповідальність (ч. 1 ст. 384 КК).

Зважаючи на формальний склад, достатній для встановлення ознак розглядуваного злочину й опис його об'єктивної сторони з урахуванням 5-ти діянь, окремо слід винести у якості предмету наукового дослідження злочину, передбаченого ст. 384 КК, також проблему визначення способу й обстановки його вчинення. Причому, така ознака об'єктивної сторони, як суспіль-

но небезпечне діяння, прямо зазначена в диспозиції статті, а от спосіб учинення злочину – обман – лише впливає з її змісту на підставі тлумачення термінів «неправдивий», «неправильний». Що стосується обстановки вчинення діяння, то ця ознака, як і суспільно небезпечне діяння, теж прямо зазначається в диспозиції статті: «під час провадження дізнання...», «досудового слідства...», «здійснення виконавчого провадження...», «в суді...». Наявність суспільно небезпечного діяння, способу й обстановки як ознак злочину є обов'язковим для встановлення об'єктивної сторони складу злочину, передбаченого ст. 384 КК.

У науці кримінального права загальноприйнятим є поділ діяння на дві форми – дію й бездіяльність [Див.: 9, с. 115-118; 27, с. 72 та ін.]. Що стосується злочину, передбаченого ст. 384 КК, то виокремлення обох зазначених форм щодо вчинення діяння є дискусійним. Науковці-фахівці в галузі кримінального права підкреслюють, що нормативні формулювання, які застосовані для опису об'єктивної сторони цього злочину, відбивають дії [Див.: 10, с. 520, 521; 13, с. 477, 478; 18, с. 263-268; 26, с. 158-161; 27, с. 644, 645]. Згідно із загальною теорією кримінального права «дія – це активна, свідомо, суспільно небезпечна,

протиправна поведінка особи» [9, с. 115]. На нашу думку, теза про дійовий (активний) характер діянь, що повинна впливати із застосованих законодавцем в ст. 384 КК формулювань, викликає певні сумніви у зв'язку з тим, що терміни, якими вони визначені в диспозиції є статичними. Терміни «показання», «висновок», «переклад» і «звіт» – це іменники, що в граматиці вважаються класом самостійних повнозначних слів (частина мови), який включає в себе назви предметів, живих істот і може в реченні виконувати функції підмета або доповнення [2, с. 1168]. З нашого погляду, вказувати на дію через іменник недоречно. Цю функцію має виконувати дієслово. Крім того, ці терміни («показання», «висновок», «переклад» і «звіт») у системі ознак складу злочину виконують інші функції. Так, показання й переклад безпосередньо пов'язані з предметом злочину, тобто за чинним законодавством саме вони містяться в матеріальних носіях (документах, протоколах, носіях засобів аудіо-, відеозапису (кінозйомки)), і саме за їх допомогою встановлюються фактичні дані, спрямовані на отримання доказового значення. Що стосується висновку, який надається експертом (судовим експертом), то з огляду на його інформативну й документальну сутність, а також спрямованість

на отримання доказової форми, він виступає предметом злочину. Документованим предметом злочину виступає також звіт оцінювача про оцінку майна. Ось чому позиція щодо позначення іменників як дії з указівкою на їх активний характер є недоречною й не аргументованою з точки зору граматики опису конкретного виду злочину, а також кримінально-правового поняття дії як форми діяння. Уявляється більш правильним під час описання діяння як ознаки об'єктивної сторони складу злочину буде доповнення конструкції диспозиції ст. 384 КК словом, яке безпосередньо вказує на діяльність, – «надання». Цей термін, вважаємо, надасть об'єктивній стороні при описі того чи іншого суспільно небезпечного діяння динамічності, на відміну від нинішнього опису складу злочину. Отже, саме за надання завідомо неправдивого показання свідком (потерпілим), висновку експертом (судовим експертом), звіту про оцінку майна оцінювачем, а також завідомо неправильного перекладу, зробленого перекладачем, і повинна наставати кримінальна відповідальність. Тому вважаємо за можливе запропонувати увести цей додатковий термін до тексту диспозиції ч. 1 ст. 384 КК.

Важливо відзначити, що перелічені дії відповідно до їх опису в диспозиції статті є не тільки

альтернативними за видом їх виконання, але й за суб'єктом їх вчинення. Кожен суб'єкт злочину може вчинити лише те діяння, яке йому властиве згідно до його процесуальних прав та обов'язків. Свідок (потерпілий) може надати завідомо неправдиві показання, експерт – завідомо неправдивий висновок, перекладач – завідомо неправильний переклад, а оцінювач – завідомо неправдивий звіт про оцінку майна. Підкреслимо, що показання, висновок, звіт та переклад мають отримати матеріалізовану форму у вигляді документів – протоколів, додатків до них, а також інші зазначені в процесуальному законі форми. Отже, можемо констатувати, що в конкретній диспозиції ст. 384 КК описано одразу 5 діянь з різним змістовим наповненням об'єктивної сторони й суб'єктного складу, що й дає підстави про ствердження стосовно наявності декількох складів, які вони становлять.

Механізм трансформування дійсної інформації, що матеріалізується у вигляді документованих носіїв (протоколів, носіїв аудіо-, відеозапису тощо), в неправдиву, вказує на спосіб учинення даного злочину. За нормами процесуального законодавства (КПК, ЦПК, ГПК, КАС) свідок, потерпілий, експерт (судовий експерт), перекладач зобов'язані надава-

ти лише правдиву (правильну) інформацію. Згідно з частинами 3 і 4 ст. 13 Закону України «Про виконавче провадження» від 4 листопада 2010 р., № 2677-VI оцінювач теж має аналогічний обов'язок. Тому самі положення щодо механізму попередження про кримінальну відповідальність і встановлення обов'язку надання правдивих показань, висновку, звіту або перекладу не повинні відбиватися в ст. 384 КК. Можемо зробити умовивід, що в цій частині норма закону про кримінальну відповідальність є бланкетною. Така характерна риса теж є об'єднуючою і притаманною всім діянням, зміст яких повинен встановлюватися за допомогою інших законів і нормативно-правових актів.

Спосіб учинення вказаних діянь становить собою сукупність (систему) прийомів і методів, використовуваних при вчиненні злочину [9, с. 117]. М. І. Панов зазначає, що спосіб учинення злочину є обов'язковою ознакою для складу злочину не тільки у випадках, коли він прямо вказаний у законі, але й тоді, коли він однозначно впливає з нього [16, с. 90]. Ученим також справедливо порушено проблему співвідношення обману із суспільно небезпечною дією (бездіяльністю): «як правило, він (обман) внутрішньо притаманний дії, утворює її зміст, свід-

чить про своєрідність її виконання. Це має місце при завідомо неправдивому доносі, завідомо неправдивому показанні» [15, с. 62] тощо.

Розкриваючи зміст указаних у ст. 384 КК діянь і такого способу їх учинення, як обман, звернімо увагу на те, що законодавцем встановлено кримінальну відповідальність лише за неправдиву (неправильну) інформацію, яку надають відповідні суб'єкти. Значить, саме від змісту такої «неправди» й залежить сутність діяння, що визначається як злочин. Неправда напряму залежна від феномену обману. Дослідження останнього в кримінальному праві відноситься до розряду дискусійних, потребуючих подальшого поглибленого вивчення. Незважаючи на спроби окремих науковців [Див.: 7; 14; 17; 21 та ін.] інтерпретувати сутність обману, класифікувати його види, форми, визначити його місце у складі злочину, низка важливих питань залишається невирішеною. А. Р. Лурія з цього приводу писав, що людина, яка бреше вдається завжди до певних законів мислення, до певних форм логіки. Розкрити їх – означало б зробити серйозний крок на шляху вміння відрізнити правдиві вислови від неправдивого, а це надало б нові прекрасні прийоми у слідчій справі [12, с. 92].

Бувають випадки, коли свідок або потерпілий надає показання, застосовуючи слова: «нічого не бачив», «нічого не чув», «нічого не знаю», або замість інформації, яку необхідно викласти, надає іншу, або експерт (оцінювач) чи перекладач надає висновок (звіт) або переклад, які містять завідомо неправдиву інформацію й не надають дійсної інформації, що замовчується (приховується). Інакше кажучи, активний обман (надання неправди) супроводжується приховуванням дійсності (правди).

Проблема обману, як способу вчинення злочину, передбаченого ст. 384 КК, тісно пов'язана з проблемою надання неправдивої інформації у формі бездіяльності. А. А. Тер-Акопов визначає бездіяльність як утримання від суспільно необхідної дії, яка очікувалася від даної особи у зв'язку з виконанням нею певної ролі в суспільному житті [22, с. 16]. У контексті поняття «обман» бездіяльність трактується як «умовчання про відомості, повідомлення яких було обов'язковим» [14, с. 40], «умовчання про різні обставини, приховування істини» [21, с. 14]. П. Екман взагалі виділяє окрему форму обману як «приховування» [29, с. 16]. О. І. Рарог, формулюючи пасивний обман щодо шахрайства, зазначає, що він полягає в умовчанні про юри-

дично значущі фактичні обставини, повідомити які винний був зобов'язаний... [6, с. 246- 247].

Кожен із названих науковців, які вказували на так званий «пасивний обман» як спеціальний вид обману або на бездіяльність як узагальнюючий термін, наголошують на: а) існуванні обов'язку певної дії; б) утриманні від такої дії (умовчання, приховування). Що ж стосується існування обов'язку діяти певним чином, то відповідно до норм процесуального права, як уже зазначалося при описанні дії, такі обов'язки для свідка, потерпілого, експерта, перекладача й оцінювача передбачаються. Щодо можливості утримання від певних дій, то, така поведінка зустрічається доволі часто. Разом із тим необхідно зауважити, що кваліфікація такої бездіяльності є неоднозначною. Так, І. С. Власов, І. М. Тяжкова й В. А. Новиков вважають, що це не що інше, як відмова свідка від давання показань, експерта чи перекладача від виконання покладених на них обов'язків (ст. 385 КК) [Див.: 5, с. 88; 26, с. 159]. Їх позиція виглядає непереконливою. Це викликано тим, що співвідношення таких злочинів, як відмова свідка від давання показань, експерта чи перекладача від виконання покладених на них обов'язків, а також завідомо неправдивого показання,

належить розглядати з точки зору процесуальних стадій. Відмова свідка, експерта й перекладача виникає до початкового моменту надання взагалі яких-небудь показань, висновку або перекладу. Якщо ж особа починає надавати показання, висновок, переклад і певним чином ухиляється (замовчує, приховує й навіть відмовляється) від надання інформації, то повинна діяти інша стаття КК, яка охороняє суспільні відносини, що забезпечують процес надання правдивої інформації. Такий підхід зумовлено тим, що особа, яка надає неправдиву інформацію, вже втратила можливість відмови від виконання покладених на неї обов'язків. Крім того, варто звернути увагу на те, що статті 384 і 385 КК не співпадають за суб'єктним складом. Отже, виходячи з такої аргументації вважаємо, що вказані злочини слід співвідносити за стадіями з надання відомостей у процесуальних формах.

Інша позиція правознавців зводиться до того, що умовчання (приховування) інформації в показаннях, висновку, перекладі, звіті належить до злочину «Завідомо неправдиве показання». Її підтримують А. Р. Ратінов, Ю. П. Адамов, М. Х. Хабібуллін [Див.: 20, с. 7; 28, с. 32, 33] та ін. Так, М. Х. Хабібуллін зазначає, що всі випадки надання за-

відомо неправдивих показань, у тому числі й поєднаних з умовчанням про відомі факти, що стосуються справи, мають кваліфікуватися за ст. 181 КК УРСР [28, с. 33] (нині – ст. 384 КК).

Звернімо увагу на те, що випадки надання завідомо неправдивих показань, висновків, перекладу, звіту у формі бездіяльності завжди виконуються у поєднанні з дією. Іншими словами, особа надає певну інформацію, не відмовляючись від самого факту проведення процесуальних дій, однак поряд із цим замовчує (приховує) певні факти об'єктивної дійсності. Найчастіше особа надає частину інформації як правдиву, іншу ж частину замовчує – таке діяння має змішаний характер. На таку змішаність звертає увагу П. Екман. Науковець переконує, що із неправдивим проголошенням правди тісно пов'язана напівправа. Проголошується правда, але тільки частково. Умовчання про певний принципово важливий момент дозволяє брехуну продовжувати обман, не вимовляючи нічого неправдивого [29, с. 24]. У цьому випадку активна поведінка поєднується з бездіяльністю. Так, активність свідка, потерпілого, експерта, перекладача, оцінювача виявляється через згоду на надання відповідної інформації, який зумовлюється у виконанні

обов'язків по наданню відповідної інформації, які покладені на свідка, потерпілого, експерта, перекладача та оцінювача. Виконання таких обов'язків безпосередньо пов'язане із попередженням про кримінальну відповідальність за завідомо неправдиве показання. Однак у даному разі активна поведінка є не тільки передумовою бездіяльності, вона цілком завуальовує бездіяльність у формі слідчої, судової або іншої процесуальної дії, яка завершується складанням відповідних документів. У науці кримінального права таке співвідношення називається «змішане діяння» (дія у поєднанні із бездіяльністю).

Кваліфікація умовчання (приховування) викликає певні труднощі. Це викликано тим, що діяльність з надання показань свідка (потерпілого) має репродуктивний характер, отже свідок має справу з тим, що було в минулому, й викладає таку інформацію під час слідчо-судових дій. О. В. Полстовалов вказує, що неправдиві повідомлення суттєво відрізняються від недовільних помилок за ступенем усвідомленості формування об'єктивної істини щодо перекрученої інформації. У випадку з недовільними помилками йдеться лише про добросовісні помилки [19, с. 101]. Межа між добросовісними помилками й обманом криється

в суб'єктивній стороні розглядуваного злочину. Отже, дана проблема є психологічною, що потребує виявлення внутрішніх зв'язків. Однак від її вирішення залежать можливості суб'єкта доказування за пошуком істини, а також кримінально-правова регламентація диспозиції статті КК «Завідомо неправдиве показання». Порушена дискусія по наданню напівправди під час допиту цілком може розповсюджуватися не тільки на свідка й потерпілого, які мають можливість надавати завідомо неправдиві показання, а й на експерта (судового експерта) під час надання завідомо неправдивого висновку, оцінювача під час надання завідомо неправдивого звіту про оцінку майна та перекладача під час надання завідомо неправдивого перекладу.

Змішане діяння в контексті надання завідомо неправдивих показань, висновку, звіту або перекладу у формі умовчання має бути визначено в диспозиції статті 384 КК «Завідомо неправдиве показання». Вважаємо, що це можна зробити знову ж таки шляхом використання слова «надання», яке раніш було запропоновано для підкреслення активної поведінки при вчиненні діяння. Такий висновок зумовлено тим, що змішане діяння пов'язано з активною поведінкою; тож така вказівка не буде

виключати зв'язку з пасивною поведінкою, яка супроводжує активну. Однак у цьому разі слід аналізувати діяння не тільки тієї особи, яка надає показання, висновок, звіт або переклад, а й тієї особи, яка веде відповідну слідчу або судову дію – допит, очну ставку, пред'явлення для впізнання, призначає експертизу або звіт тощо. Як поставлені запитання, чи були особі поставлено ті питання, від відповіді на які він ухилився або умовчав. Слід остерігатися тих ситуацій, коли предмет допиту або іншої слідчої або судової дії не стосується інформації, якою володіє свідок, потерпілий, експерт, перекладач або оцінювач. Перш за все такі остерігання пов'язані із проведенням допиту, очної ставки та пред'явленням для впізнання. Незважаючи на те, що свідок і потерпілий володіють необхідною для органів правосуддя пошукуваною інформацією і не повідомляють її при проведенні слідчих або судових дій, надзвичайно важливим є те, щоб цим особам були поставлені запитання щодо пошукуваної інформації, а вони або потерпілий ухилилися від відповіді.

Зауважимо, що в низці країн (Болгарії, Польщі, Швеції та ін.) існує досвід стосовно прямої вказівки в диспозиції статті на активну й пасивну форми розглядуваного діяння. Так, за

ст. 290 КК Республіки Болгарія зазначається: «Хто в якості свідка свідомо усно або письмово перед судом або іншим органом влади *підтвердить неправду або умовчить про істину*, карається за лжесвідчення» (курсив автора – М. Ш.) [Див.: 23, с. 206, 207]. За § 1 ст. 233 КК Республіки Польща кримінальну відповідальність несе той, хто, даючи показання, які можуть використовуватися як докази в судочинстві або в іншому провадженні, яке провадиться на підставі закону, *повідомляє неправдиві відомості чи приховує неправду* (курсив автора – М. Ш.) [24, с. 166, 167]. Аналогічно вирішується це питання й у ст. 1 гл. 15 «Про лжесвідчення, неправдиве звинувачення та інших неправдивих висновках» УК Швеції: «Особа, яка під присягою *надає неправдиву інформацію і приховує правду*, має бути осуджено за лжесвідчення...» (курсив автора – М. Ш.) [25, с. 115]. Така пряма вказівка на можливість пасивної форми поведінки, з нашого погляду, є не досить вдалою, тому що може відкрити шлях до свавілля судово-слідчих органів. Наприклад, під час допиту свідка (потерпілого), предметом якого було питання «Х», свідком (потерпілим) не повідомляється правда «У», тому що йому не були поставлені відповідні запитання, хоча він і знав цю правду «У». У такому разі

не йдеться про «приховування правди», «приховування неправди» або «умовчання про істину» (тобто пасивного обману або бездіяльності в контексті надання завідомо неправдивого показання), хоча формально всі ознаки злочину при цьому наявні. Така ситуація є неприйнятною. Вважаємо не достатньо правильним указувати окремо на бездіяльність або змішану форму поведінки у зв'язку з побоюванням розширювального тлумачення даного терміна в процесі правозастосування. Тому достатнім буде обмежитися, формулюючи діяння в тексті диспозиції ст. 384 КК, словом «надання».

Підводячи підсумки дослідження даної проблеми, необхідно зробити висновок, що суспільно небезпечне діяння, передбачене в ст. 384 КК, може бути вчинене (а) шляхом активної дії або (б) може бути змішаним.

З огляду на дослідження діяння і способу вчинення даного злочину диспозицію норми, визначеної в ч. 1 ст. 384 КК, її можна викласти як – *«надання свідком чи потерпілим завідомо неправдивого показання, експертом – завідомо неправдивого висновку, перекладачем – завідомо неправильного перекладу під час провадження дізнання, досудового слідства, здійснення виконавчого провадження або в суді, а також оцінювачем – за-*

відомо неправдивого звіту про оцінку майна під час здійснення виконавчого провадження...». Слід позначити, що таке формулювання диспозиції надане без звернення окремої уваги на таку ознаку об'єктивної сторони

як обстановка вчинення злочину. Зазначена ознака разом із такими елементами складу злочину як суб'єкт та суб'єктивна сторона потребують самостійного аналізу в подальших дослідженнях.

Список літератури: 1. *Бажанов М. И.* О различных трактовках некоторых признаков объективной стороны преступления в науке уголовного права // Проб. законности. – Вып. 40. – Х., 1999. – С. 145-155. 2. Большой энциклопедический словарь / Под ред. А. М. Прохорова. – 2-е изд, перераб и доп. – М.: Науч. изд-во «Больш. рос. энцикл.»; СПб.: Норинт, 1998. – 1456 с. 3. *Борисов В. I.* Склад злочину як правова модель // Вісн. Акад. адвокатури України. 2009. – № 1 (14). – С. 254-256. 4. *Велиев И. В.-оглы.* Об объективной стороне преступления. – М.: Юркомпани, 2009. – 272 с. 5. *Власов И. С., Тяжкова И. М.* Ответственность за преступления против правосудия. – М.: Юрид. лит., 1968. – 135 с. 6. *Есаков Г. А., Парог А. И., Чучаев А. И.* Настольная книга судьи по уголовным делам. – М.: Проспект, 2010. – 569 с. 7. *Закатов А. А.* Ложь и борьба с нею. – Волгоград: Ниж.-Волж. кн. изд-во, 1984. – 192 с. 8. *Ковалев М. И.* Проблемы учения об объективной стороне состава преступления. – Красноярск, 1991. – 176 с. 9. Кримінальне право України: Заг. ч.: Підручник / За ред. В. В. Сташиса, В. Я. Тація. – 4-те вид., перероб. і доп. – Х.: Право, 2010. – 456 с. 10. Кримінальне право України: Особ. ч.: Підручник / За ред. В. В. Сташиса, В. Я. Тація. – 4-те вид., перероб. і доп. – Х.: Право, 2010. – 608 с. 11. *Кудряцев В. Н.* Объективная сторона преступления. – М.: Госюриздат, 1960. – 244 с. 12. *Лурья А. Р.* Экспериментальная психология в судебно-следственном деле // Сов. Право. – 1927. – №2 (26). – С. 84-100. 13. *Наумов А. В.* Российское уголовное право: Курс лекций: В 3-х т. – Т. 3: Особ. ч. (Гл. XI-XXI). – 4-е изд., перераб. и доп. – М.: Волтерс Клувер, 2008. – 656 с. 14. *Панов Н. И.* Квалификация преступлений, совершаемых путем обмана. – Х.: Вища шк., 1980. – 88 с. 15. *Панов М.* Кримінально-правова характеристика обману як способу вчинення злочину // Рад. право. – 1984 – №3. – С. 60-64. 16. *Панов Н. И.* Способ совершения преступления и уголовная ответственность. – Х.: Вища шк., 1982. – 161 с. 17. *Печников Г. А.* Диалектические проблемы истины в уголовном процессе. – М.: Юрлитинформ, 2010. – 304 с. 18. Полный курс уголовного права: В 5-ти т. / Под. ред. А. И. Коробеева. – Т.V: Преступления против государственной власти. Преступления против военной службы. Преступления против мира и безопасности человечества. Международное уголовное право. – СПб.: Юрид. центр Пресс, 2008. – 951 с. 19. *Полстовалов О. В.* Криминалистическая конфликтология: современные нравственные и психологические проблемы. – Уфа: РИО БашГУ, 2002. – 152 с. 20. *Рапинов А., Адамов Ю.* Лжесвидетельство: происхождение предотвращение и разоблачение ложных показаний. – М., 1976. – 135 с. 21. *Сабитов Р. А.* Обман как средство совершения преступления. – Омск: Омск. ВШМ МВД СССР, 1980. – 79 с. 22. *Тер-Акопов А.А.* Бездействие как форма преступного поведения. – М.: Юрид. лит., 1980. – 152 с. 23. Уголовный кодекс Республики Болгария. – СПб.: Юрид. центр Пресс, 2001. – 298 с. 24. Уголовный кодекс Республики Польша. – СПб.: Юрид. центр Пресс. – 2001. – 234 с. 25. Уголовный кодекс Швеции. – СПб.: Юрид. центр Пресс, 2001. – 320 с. 26. Уголовная ответственность за преступления против правосудия / Под ред. А.В. Галаховой. – М., 2003. – 296 с. 27. Уголовное право России: Части Общ. и Особ: Учеб. / Под. ред. А. И. Рарога. – 6-е изд., перераб. и доп. – М. Проспект, 2010. – 704 с. 28. *Хабибуллин М.Х.* Ответственность за заведомо ложный донос и заведомо ложное показание по советскому уголовному праву. – Казань: Изд-во КГУ, 1975. – 160 с. 29. *Экман П.* Психология лжи: руководство по выявлению обмана в деловых отношениях, политике и семейной жизни: Пер с англ. – К.: Логос, 1999. – 224 с.

УГОЛОВНО-ПРАВОВАЯ ХАРАКТЕРИСТИКА ДЕЯНИЯ КАК ПРИЗНАКА СОСТАВА ПРЕСТУПЛЕНИЯ, ПРЕДУСМОТРЕННОГО СТ. 384 УК УКРАИНЫ «ЗАВЕДОМО ЛОЖНОЕ ПОКАЗАНИЕ»

Шепитько М. В.

Статья посвящена актуальным проблемам общественно опасного деяния как признака объективной стороны состава преступления, предусмотренного ст. 384 УК Украины «Заведомо ложное показание». Акцентируется внимание на способе совершения этого преступления – обмане, посредством анализа которого ставится вопрос о возможности его совершения не только в форме поведения активного, но и пассивного. Указывается на смешанное деяние как поведение, объединяющее в себе активную и пассивную формы.

Ключевые слова: заведомо ложное показание свидетеля или потерпевшего, заведомо ложное заключение эксперта, заведомо ложный отчет оценщика, заведомо неправильный перевод, общественно опасное деяние, обман.

CRIMINAL LEGAL DESCRIPTION OF ACT AS A SIGN OF A CRIME «DELIBERATELY FALSE EVIDENCE»(ARTICLE 384 OF THE CRIMINAL CODE OF UKRAINE)

M. V. Shepitko

The article is devoted to topical problems of the socially dangerous act as a sign of the objective side of crime «Deliberately false evidence» (Article 384 of the Criminal Code of Ukraine). We consider the problem of deception from the view of active and passive form. The author points to a mixed act as a conduct, which combines active and passive form.

Key words: deliberately false evidence, deliberately false expert's opinion, deliberately false valuer's report on the valuation of property, deliberately false interpretation, socially dangerous act, deception.

Надійшла до редакції 04.03.2011 р.